

Bütüncül dönüşüm, sol ve CHP

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Geçenlerde yazdığım bir yazıda solda yaşanan Avrupa bağlamı tartışmaların yeni olmadığını çünkü yeni bir söylemin ürünü olmadığını vurgulamıştım. CHP'nin, son günlerde basına ve kamuoyuna yansıyan iftar

tartışması bu söylediklerimi biraz daha açabilmek için iyi bir örnek oluşturuyor.

CHP, kendisine yeni bir kimlik ararken, geçmişiyile barışmaya ve eski hatalarından uzaklaşmaya çalışıyor. Bu süreçte bulabildiği tek yol, laiklik konusunda bugüne değin sürdürdüğü yaklaşımı değiştirmek olmuştur. CHP, şimdi iftar yemeklerine katılarak fakat onu da mahçup bir ifadeyle açıklayarak yeni bir arayış içine girdiği izlenimini vermek istemektedir. Partinin bu yönelimi parti içi muhalefette de kamuoyunda da, hazin bir biçimde bir yankı bulmuş gibi duruyor. Oysa, bu, sonu olmayan bir yaklaşımdır. Çünkü, daha başlangıçta şu ciddi hata yapılmaktadır.

CHP'nin attığı adım, parti ideolojisinin köklü bir

dönüşümden geçerek geliştirdiği bir tavır değildir. Bu anlamda, CHP'nin 'dinle' barışması herhangi bir şey ifade etmeyecektir. CHP'nin dinle kurduğu yakınlık, eğer geniş ölçekli bir ideoloji revizyonunun sonucunda olsaydı, o üstünde durmaya değer bir sonuç olabilirdi. Oysa işin bu yanı bütünüyle ihmal edilmiştir. Örneğin, CHP, din meselesini demokrasi konusunda alacağı yeni bir tavrın içinden çıkarmaktadır. Veya, gene din konusundaki eğilimi, kimlik, yurttaşlık, aidiyet gibi kavramlarla iç içe geçmiş değildir. Öyle olmadığı gibi, dinsel, temel haklar anlayışının CHP içinde kazandığı yeni anlamdan da türememektedir. Oysa eğer tersi olsaydı, CHP önce değiştiğim adımları atsaydı, din konusundaki tavrı da kendiliğinden değişecekti. Parti içi muhalefetin bunu istemeyip noktasal bir tavrı önemsemesi içler acısıdır.

Benim genel olarak solda eleştirdiğim ise tam bu tutumdur. Çünkü bu yaklaşım, içinde çok ciddi bir eksiği ve yanılşamayı (illüzyon) barındırmaktadır. Karşımızda duran şey 'ideolojinin dönüşümü' değil, 'ideolojik dönüşüm' olmaktadır. Sonuç olarak mevcut yapının içinden türemiş, onunla aynı genetik yapıyı taşıyan bir seçimdir bu. O nedenle de daha yanıltıcı ve aldatıcı, o oranda da tehlikelidir.

Bu nokta, 'sistem' kavramıyla yakından ilgilidir. Çünkü, her ideoloji bir sistem oluşturur. Sistem kavramı ortaya çıktıktan sonra iki nedenden ötürü tüketici ve öldürücü olmaya başlar. Her şeyden önce sistem kendi içine kapanır. Dışarıyla ilişki, kendi hazırladığı sınırların ötesinde kurulur ki, bu, hiçbir şey ifade etmez. İkincisi, Godelier, hiçbir sistemin kendisini açıklayamayacağını ortaya koyarak sistem çöküşünün gerekçe ve koşullarını saptamıştır. Siyasal ideolojiler bu kalıbın dışında kalmazlar. Tersine, hele değişken bir olgu olan toplumla birlikte oldukları fakat bir durağanlığı öngördükleri için çöküşleri daha sancılı ve ağır olur.

Model bu olunca yapılması gereken şey de ortaya çıkıyor. Sistemler, kendilerini bütüncül olarak dönüştürme yetisini kazanmalıdır. Bunun yolu ise tekil kavramlarla değil doğrudan doğruya sistemle yani bütünle ilgilenmekten ve onu dönüştürmeyi öngörmekten geçer. Sistemin omurgasında yapılacak bir dönüşüm daha içerideki ve ikincil kavramları da doğallıkla etkileyecektir. Bunun nasıl yapılabileceği ve kimlerin bunu yapabileceği ise Türkiye'de genel olarak solun özel olarak da solla hiçbir ilişkisi bulunmayan CHP'nin üstünde düşünmesi gereken sorulardır.